

Lausunto Vihreän liiton puolueohjelmasta

20.3.2010

Electronic Frontier Finland ry

www.effi.org

Tämä on Effin ensimmäinen lausunto minkään puolueen ohjelmaluonnoksesta. Effi kiittää lausuntopyyntöä.

Vihreän liiton puolueohjelmaluonnoksen — ja erityisesti tietoyhteiskuntapoliittisen työryhmän muutosesitysten — linjaukset tekijänoikeuksista ja tiedon saatavuudesta ovat Effin mielestä oikean suuntaisia. On tärkeää tuoda esiin, että tekijänoikeuksien tarkoitus on kannustaa luovaan työhön, ei toimia yritysten eikä julkishallinnon rahastusautomaattina. Julkisrahoitteisen tiedon vapaus on uuden tiedon ja palvelujen tuottamisen edellytys.

Netinkäyttö perusoikeutena kulttuurin ja sivistyksen rinnalla myös digitaalisessa ympäristössä on tervetullut linjaus. Teosten käyttäjienkin oikeudet vaaditaan otettavaksi huomioon. Tässä toivoisimme konkreettisempiäkin linjauksia sähköisten sisältöjen omistuksesta. Esimerkiksi sähkökirjoissa on monenlaisia rajoituksia määräaikaisista lukuoikeuksista kopiosuojattuihin tiedostomuotoihin. Tämä on merkittävä heikennys kuluttajansuojaan ja omistusoikeuteen verrattuna paperiseen kirjaan, joka ei yllättäen hyllyssä muutu sanskriitinkieliseksi eivätkä sivut liimaudu yhteen. Paperikirjan saa myös myydä antikvariaattiin tai jättää perinnöksi. Pitäisikö samojen oikeuksien koskea myös sähköisten sisältöjen omistajia?

Näihin asioihin tulee vaikuttaa kansainvälisesti, erityisesti EU-tasolla. Effi haluaa puolueiden puuttuvan kriittisesti esimerkiksi ACTA-hankkeeseen, jossa demokraattinen päätöksenteko on korvattu salaisilla sopimuksilla. Kansainvälisellä tasolla keskustellaan toistuvasti myös ohjelmistopatenteista, joista näkemyksemme on, että patenteilla suojataan keksintöjä. Tietokoneohjelmia ja ideoita ei pidä voida patentoida.

Perusoikeuksiin on siis ohjelmaluonnoksessa kiinnitetty huomiota, mutta sananvapautta ja yksityisyydensuojaa ei mainita lainkaan. Monet viimeaikaiset lakiuudistukset (esimerkiksi ns. Lex Nokia, nettisensuurilaki ja teletallennuslaki) ovat kuitenkin näitä ihmisoikeuksia kaventaneet. Eivätkö ne ole Vihreille tärkeitä?

Ihmisoikeudet mainitaan kyllä viimeisessä luvussa useainkin kertaan, mutta avaamatta käsitettä. Suomalaisen demokratia- ja ihmisoikeusosaamisen mainostaminen vientituotteena on hieman omahyväistä, kun Suomi kuitenkin on saanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta langettavia päätöksiä. Näissä asioissa olisi vielä parantamisen varaa kotimaassakin.

Saksan perustuslakituomioistuin päätti juuri kumota teletunnistetietojen pakkotallennuslain perusoikeuksien vastaisena yksityisyydensuojan rajoittamisena. Viranomaisten ei pidä kohdella kansalaisia potentiaalisina rikollisina ja säilöä tietoa heidän nettiselailuistaan, puheluistaan ja sijainneistaan. Effin mielestä Suomen on seurattava tätä esimerkkiä. Suomeen tarvitaan myös perustuslakituomioistuin.

Urkintaoikeutta ei pidä antaa myöskään yksityisille yrityksille, joten Lex Nokia on kumottava. Myös mahdollinen ruuhkamaksujärjestelmä on toteutettava mahdollisimman anonyymisti, vaarantamatta autoilijoiden yksityisyyttä.

Nykyään on huolestuttavasti vallalla ajattelu, jonka mukaan kansalaisia pitäisi suojella epämiellyttäviltä sisällöiltä erityisesti netissä. Sananvapauden olennainen idea on kuitenkin, että myös kiistanalaisia mielipiteitä saa esittää vaikka ne jotakuta loukkaisivatkin -- niitä vastaan voi puolustautua keskustelemalla mutta ei väkisin vaientamalla.

Effi toivoisikin puolueiden puolustavan jämäkämmin demokratian peruskiviä myös käytännön toiminnassaan ja siis vastustavan järjestelmällisesti hankkeita, joissa sensuroidaan Internetiä tai urkitaan ihmisten viestiliikennettä. Yleensäkin nettiä ei pitäisi käsitellä erikoistapauksena muusta maailmasta. Mitenköhän olisi suhtauduttu siihen, että Itellan pitäisi kirjata muistiin kaikista lähetyksistä lähettäjän ja vastaanottajan tiedot?

Kansalaisten medialukutaitoa olisi syytä parantaa, jotta ei tehtäisi huonoja päätöksiä tietämättömyyden vuoksi. Tietoyhteiskuntaryhmän muutosesityksessä tämä mainitaankin, mutta ohjelmasta puuttuu hämmästyttävästi linjaus perusopetuksen yleisistä tavoitteista kokonaan.

Ohjelman maininnat sähköisistä palveluista kaipaisivat terävöittämistä. Tietoyhteiskuntaryhmän esitys avoimiin standardeihin ja rajapintoihin sitoutumisesta on hyvä lisäys. Effi toivoisi lisäksi, että julkishallinnon tietojärjestelmähankinnoissa otettaisiin hankintakriteeriksi ohjelmistojen lähdekoodiin pääsy, jolloin mahdollisen jatkokehitystyön voisi kilpailuttaa erikseen ja eri järjestelmät voisi rakentaa yhteensopiviksi. Nykyään hankinnoissa turvaudutaan aivan liiaksi muutamaa lähes monopoliasemassa olevaan yritykseen.

Sähköistä äänestystä ei ohjelmassa mainita. Toivottavasti tämä merkitsee, että Vihreät ovat ottaneet opikseen kunnallisvaalien fiaskosta ja hautaavat hankkeen, joka toteutuessaan vaarantaisi vakavasti vaalisalaisuuden ja koko vaalijärjestelmän uskottavuuden.

Vihreän liiton uusi poliittinen ohjelma sisältää hyviä tavoitteita ja yleisen tason periaatteita. Hyvien periaatteiden tulkinta on kuitenkin käytännössä osoittautunut kovin vaihtelevaksi, eikä päivänpoliittisten päätösten seurauksia ole aina harkittu loppuun saakka. Effi tulee jatkossakin seuraamaan tarkasti niin Vihreän liiton kuin muidenkin puolueiden osallistumista kansalaisten sähköisiä oikeuksia koskevaan päätöksentekoon.

Electronic Frontier Finland ry:n puolesta,
Leena Romppainen, varapuheenjohtaja